

کار آفرین اجتماعی چه کسی است؟

تهیه و تنظیم: تهمینه مولانا

در دهه ۱۹۸۰، "دانیل بل" استاد ارشد دانشگاه هاروارد از او در جایگاه موفق ترین کار آفرین در مخاطرات اجتماعی یاد کرد، این کار آفرین در تأسیس و راه اندازی بالغ بر ۶۰۰ تشکیلات جدید در سراسر جهان از جمله زنجیره ای از مدارس جهت کار آفرینان اجتماعی در انگلستان نقش به سزایی ایفا کرد. گرچه شاید عبارات بالا نسبتاً جدید به نظر رسند لیکن ردهای کار آفرینان اجتماعی و کار آفرینی اجتماعی را می توان در تاریخ همواره مشاهده کرد. در فهرست افراد ارزشمند و تأثیر گذاری که در طول تاریخ عملکردشان از نمونه های بارز کار آفرینی اجتماعی است می توان به فلورانس نایتینگل^۱ بنیانگذار اولین مدرسه پرستاری دنیا و بانی پرستاری مدرن، رابرت اوون^۲؛ مؤسس جنبش مشارکت، وینوبا باو^۳؛ مؤسس جنبش لندگیتف در هند اشاره کرد. دوستی سال گذشته برخی از موفق ترین کار آفرینان اجتماعی با کامیابی چه در دنیای کسب و کار و چه عرصه های دولتی و مدنی گام برداشته اند، منشاء ایده های نو در مسیر خدمات اجتماعی، رفاهی، خیریه و سلامت بوده اند.

روند کنونی

یکی از کار آفرینان صاحب نام معاصر، محمد یونس^۴ بنیانگذار و مدیر بانک Grameen است که جایزه نوبل را در سال ۲۰۰۶ میلادی از آن خود ساخت. فعالیت های وی موضوع جدیدی در میان کار آفرینان اجتماعی انعکاس می دهد که بر تشریح مساعی و تحقق منفعت فراوان در صورت تلفیق مبانی کسب و کار با مخاطره اجتماعی تأکید دارد. در بعضی کشورها از جمله بنگلادش و البته محدودتر در ایالات متحده آمریکا کار آفرینان اجتماعی در فضاهایی فعالیت می کنند که اصولاً از سایر بخش ها جدا افتاده اند و مثلاً به تهاپی در یک ایالت کوچک تلاش می نمایند، حال آنکه در بسیاری کشورها به ویژه در اروپا و آفریقای جنوبی فعالان اجتماعی اصولاً گرایش وافری به همکاری نزدیک با سازمان های وابسته به دولت هم در سطح محلی و هم سطح ملی را نشان می دهند. برنامه تقویت بانوان توسط بنیاد GEORGE به این گروه نیروی لازم را می بخشد تا از طریق تدارک آموزش، کشاورزی تعاونی، تعلیمات کسب و کار، طرح پس انداز و توسعه شغلی از بناسیل های موجود خود استفاده نمایند. برنامه کشاورزی تعاونی در مزارع Balder در سال ۲۰۰۶، با برخورداری از ۲۵۰ جریب زمین زیر کشت دومین پرورش دهنده بزرگ موز در جنوب هند به شمار می رفت. سود عایدی از فروش محصول این مزارع جهت بهبود شرایط اقتصادی کارگران و نیز اداره سایر فعالیت های خیریه بنیاد GEORGE به مصرف می رسید. برخی کار آفرینی های اجتماعی در چهارچوب یک تشکیلات انتقاعی آغاز به کار نموده اند که از آن جمله مؤسسه Sks Finance Micro توسط "ویکرام آکولا"^۵ به عنوان مؤسس و مدیر اجرایی می باشد. این مؤسسه وظیفه تهیه وام های کوچک در روستاهای ایالت آندرا پرادش هند را بر عهده دارد و گرچه ظاهراً با هدف کسب سود اقدام به کار نموده لیکن تغییرات اجتماعی قابل توجهی را میان زنان فقیر روستاهای این ایالت به وجود آورده است. البته هنوز نظرات متفاوتی در خصوص برشمردن ویکرام آکولا به عنوان یک کار آفرین اجتماعی بیان می شود، در این خصوص بسیاری از وی با منحصر کردن شرط لازم برای بانیان تشکیلات یعنی درآمد کسب شده مستقیماً از پرداخت مصرف کنندگان جانبداری می کنند، در حالی که سایرین اعطا امتیازات و کمک های بلاعوض و ارتباط با مسئولین دولتی را شرط کافی برای کار آفرینی اجتماعی به حساب می آورند. به این ترتیب حل این اختلاف نظرات بعید است. پیتر دراکر^۶ یکبار در یکی از مقالاتش نوشت که چیزی با نام کار آفرینی وجود ندارد که حاصل تأسیس یک دانشگاه جدید باشد؛ حضور در اکثر کشورهای توسعه یافته عمده وجه سرمایه گذاری شده برای دانشگاه ها از سوی دولت تأمین می گردد.

در حال حاضر، شماری سازمان های غیر انتقاعی و غیر دولتی، بنیادها و افراد مستقل سرمایه هایی را جهت همیاری به کار آفرینان اختصاص داده اند. تعداد کالج ها و دانشگاه هایی نیز که برنامه هایی را برای آموزش و ترویج کار آفرینی اجتماعی تدارک می بینند رو به فزونی است. مؤسسات مختلف کار آفرینی نظیر Ashoka، بنیاد Skoll، شبکه امیدیار، بنیاد Schwab، مؤسسه New Profit، و انعکاس سبز بیشترین تلاش را تا کنون برای برجسته سازی کار آفرینان اجتماعی که بی تردید در سراسر جهان متفرق هستند مبذول داشته اند.

کار آفرینی اجتماعی جوانان

در این اثناء رویکرد جدیدی به سرعت رواج می یابد و آن درگیر ساختن جوانان در حل معضلات اجتماعی است که توسط سازمان های مختلف به واسطه ارائه طیفی از انگیزه ها برای افراد جوان میسر می گردد. مجله Company Fast، در آمار سالانه خود فهرست حداقل ۲۵ کار آفرین اجتماعی را منتشر می سازد. همایش بین المللی "پیشگامان کسب و کار"^۷ نشان داده است که چگونه شرکت های چند ملیتی بزرگ قادر به حمایت از کار آفرینان اجتماعی می باشند.

1. Bill Drayton
2. Charles Leadbeater
3. Michael Young
4. Florence Nightingale
5. Robert Owen
6. Vinoba Bhawe
7. Muhammad Yumus
8. Vikram Akula
9. Peter Drucker
10. Business Leaders

کار آفرین اجتماعی شخصی یا مؤسسه ای است که در کسب و کار رویکردی را پیش می گیرد که در راستای حل اساسی یک معضل اجتماعی باشد، و ما این رویکرد ویژه را یک ایده مخاطره آمیز تلقی می کنیم. عمل کار آفرین مذکور در قالب مشارکت صورت می پذیرد که غالباً وجه تمایز کار آفرینان همین است. در عین حال در اینجا تعاریف زیر را نیز از تعدادی منابع معتبر در این خصوص ارائه می دهیم.

کار آفرینان اجتماعی افرادی اند با راه کارهای نوآورانه جهت شاخص ترین معضلات اجتماعی. (Ashoka) کار آفرینان اجتماعی افرادی اند که به عنوان سفیران دگرگونی برای اجتماع، فرصت هایی را که دیگران از آنها غفلت ورزیده اند را به منظور اصلاح سیستم ها، ابداع و انتشار رویکردهای نوین و طرح راه کارهای پایدار در اختیار می گیرند تا ارزش های اجتماعی را خلق نمایند. (PBS) برنامه قهرمانان نوین کار آفرینان اجتماعی افرادی اند که یک هدف والای اجتماعی آنها را رهنمون می گردد و آرزوی یافتن راه هایی نوآورانه برای حل معضلات خاصی را دارند که یا از سوی بازار و یا بخش دولتی به دست فراموشی سپرده شده اند. (بنیاد کوفمن)

کار آفرینان اجتماعی پیشگامان نوآوری اند که به بشریت منفعت می رسانند. (بنیاد Skoll) کار آفرینان اجتماعی کسانی هستند که از نظام های مشترک جهانی برای ایده چیده شدن بر معضلات اجتماعی بهره می جویند. (Company Fast)

کار آفرینان اجتماعی مشکل را در اجتماع تشخیص داده و از اصول کار آفرینی جهت برنامه ریزی، تکوین و نهایتاً مدیریت یک مخاطره به هدف ایجاد دگرگونی اجتماعی استفاده می نمایند. (ویکی پدیا)

کار آفرینی اجتماعی یعنی:

هنر پیگیری بازده مالی و هم اجتماعی در یک سرمایه گذاری. (انستیتوی کار آفرینان اجتماعی) همچنین سایر عباراتی که به جای "کار آفرین اجتماعی" مورد استفاده قرار می گیرند از این قرارند:

۱- سرمایه گذار اجتماعی

۲- بدعت گذار اجتماعی

۳- بشردوست جسور

کار آفرینی اجتماعی

کار آفرینی در اجتماع تلاش شاخص یک کار آفرین اجتماعی به شمار می رود. یک کار آفرین اجتماعی کسی است که یک معضل اجتماعی عمده را تشخیص داده و از اصول کار آفرینی جهت نظم بخشی، تکوین و هدایت یک مخاطره نهایت بهره را می برد تا تغییر اجتماعی را تحقق بخشد.

در حقیقت یک کار آفرین عرصه های کسب و کار میزان کارایی در سود بازده را پیش بینی کرده، حال آنکه یک کار آفرین عرصه های اجتماعی میزان توفیق در تغییر شرایط را از جنبه اثری که او در اجتماع دارد مورد ارزیابی قرار می دهد. کار آفرینان اجتماعی غالباً در قالب گروه های غیرانتقاعی شهروندی یا بومی فعالیت می کنند، اما بسیاری از آنها نیز در بخش های خصوصی و دولتی اشتغال دارند.

تاریخچه

به کارگیری عبارت کار آفرین اجتماعی و کار آفرینی اجتماعی نخستین بار در ادبیات تغییرات اجتماعی مربوط به دهه های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ واقع شد. سپس طی دهه های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ در ابعاد گسترده تری و نیز توسط بیل درایتون^۸ مؤسس Ashoka و البته افراد دیگری همچون چارلز لیدبیتر^۹ رواج داده شد.

از دهه ۱۹۵۰ تا ۱۹۹۰، می توان از "میشال یانگ"^{۱۰} به عنوان پیشگام برجسته در مخاطره اجتماعی نام برد.

